

Fördjupad analys – Förebyggande
insatser
Ärende 9
BN 2018/85

Bildningsnämnden

Fördjupad analys – Förebyggande insatser

Förslag till beslut

Bildningsnämndens beslut

Bildningsnämnden godkänner den fördjupade analysen av direktivet, enligt underlag.

Ärendebeskrivning

Bildningsnämnden lämnade i Bokslutet för 2017 ett utredningsdirektiv till socialtjänsten och till bildningsnämndens förvaltning med syfte att belysa vilka förebyggande samt tidiga insatser som finns idag och även belysa deras strukturer.

På bildningsnämnden maj redovisasdes uppdraget och då fick förvaltningen i uppdrag att gå vidare med en djupare analys. Analysen skulle redovisas till bildningsnämnden kvartal 3 2018.

Beslutsunderlag

- Utredning förebyggande insatser - Fördjupad analys
- BN Beslut § 45/2018 - Utredningsdirektiv förebyggande insatser

Anneli Nilsson

Sektorschef Arbete och Fritid

Barbro Börjesson

Sektorschef Utbildning

Beslutet ska skickas till

För kännedom

Sektorschefer

Utredningsdirektiv Förebyggande insatser

Mycket av socialtjänstens kraft har lagts ned på den ärendestyrd myndighetsutövningen. Det har inneburit att bl.a. det långsiktiga och strukturellt förebyggande arbetet har fått stå tillbaka. Med socialtjänstens ökade ansvar för nya grupper och uppgifter har kommunernas utrymme för mer långsiktiga insatser i form av förebyggande arbete, uppsökande verksamhet och medverkan i samhällsplaneringen inom befintliga ramar minskat. De samhällspåverkande och gruppinriktade uppgifterna har fått stå tillbaka för mer akuta och individinriktade uppgifter, vilket i sig kan vara kostnadsdrivande. ("Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst" SOU 2018:32)

Utredningen har i uppdrag att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453) och vissa av socialtjänstens uppgifter. I uppdraget ingår bl.a. att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter.

Utredningen menar att förebyggande arbete i socialtjänsten har ett värde ur brukar-, professions-, socialnämnds- och samhällsekonomiskt perspektiv.

Ur ett *brukarperspektiv* kan det innebära att färre personer blir klienter och brukare i behov av socialtjänstens insatser och att personer i behov av stöd får hjälp tidigare. Individuella konsekvenser av problem kan mildras och återfall, till exempel i missbruk och beroende eller i brottslighet, kan undvikas.

Ur ett *professionsperspektiv* påverkas arbetsinnehållet, mer eller mindre, för alla professioner inom socialtjänsten. Det kan ge större professionellt handlingsutrymme och innebära att ett bredare spektrum av kompetens, utbildning och yrkeserfarenheter efterfrågas. Medarbetare med utbildning i ämnet socialt arbete, såsom socionomer, kan få större användning av sina kunskaper om sociala problem. Utvecklingen av en förebyggande verksamhet kan också innebära förbättrade arbetsvillkor då det kan ge ökade möjligheter till variation i arbetet.

Ur ett *socialnämndsperspektiv* innebär en förebyggande socialtjänst att socialnämnden får en mer strategisk roll. Socialnämnden kan bli en viktig röst i kommunens övergripande planerings- och utvecklingsarbete och en aktör i samhällsbygget.

Ur ett *samhällsekonomiskt perspektiv* kan förebyggande arbete vara god ekonomisk hushållning med resurser och därmed bidra både till ekonomisk och till social hållbarhet. Genom att lägga större vikt på förebyggande och tidiga insatser kan kostnader för sociala problem och mer ingripande framtida insatser minskas. Det är angeläget att skattemedel används effektivt och till största möjliga nytta för medborgarna.

Utredningen anser att det förebyggande arbetet behöver prioriteras inom socialtjänsten.

Samverkan mellan socialtjänst och skola - etablerade arbetsinsatser

Ett aktivt föräldraskap – Aktivt föräldraskap

I Kävlinge kommun erbjuder vi föräldrar att delta i föräldrautbildningen "aktivt föräldraskap" (AF). Kurserna är kostnadsfria och hålls kvällstid.

AF består av sex sessioner med en till tre veckor mellan varje session. Varje session tar tre timmar och leds av en gruppleddare. I Kävlinge har vi 12 utbildade gruppleddare med olika kompetens från Bildning och Socialförvaltningen. Utbildningen riktar sig till alla föräldrar i kommunen som har barn i åldern 3 – 12 år. Fr.o.m. 2018 erbjuder vi även en tonårsutbildning (12-16 år).

"Aktivt föräldraskap" syftar till att:

- Öka medvetenheten hos föräldern. Vilka egenskaper och färdigheter skapar gemenskap och starka, nära relationer?
- Hjälpa föräldrar att underlätta deras barns självförtroende, självkänsla, samarbetsförmåga, mod och ansvar.
- Ge kunskap och förståelse om barnet som en kompetent och duktig person, att barnets beteende är ett uttryck för barnets grundläggande behov.
- Lära ut hur man undviker att belöna negativt beteende och hur man betar sig för att uppmuntra sina barn att uttrycka sina behov på ett socialt acceptabelt sätt.
- Uppmuntra till ett demokratiskt förhållningssätt hemma

Forskning och evidens är fortfarande, på området föräldrastöd, relativt outvecklat och komplicerat. Inte minst när det gäller hälsofrämjande insatser och hälsofrämjande kurser såsom AF. Forskning kring föräldrastöd är i Sverige fortfarande väldigt ung och studierna är ofta gjorda på ett mycket litet urval av föräldrar. Studierna är också väldigt ofta gjorda av forskare eller institutioner som på något sätt har något ansvar för eller är inblandade i spridningen av programmet, kursen eller insatsen i Sverige. Någon långsiktig forskning av föräldrastöd eller föräldrakurser finns ännu inte i Sverige men det finns kortsiktiga studier.

Den forskning som gjorts på AF visar:

- Få effekter på barnets beteende
- Föräldrarna känner att de blivit mer kompetenta som föräldrar
- Föräldrarna tycker att programmen varit nyttiga

Varje år utbildas föräldrar till ca 80 barn i AF i Kävlinge kommun.

Mobila teamet

Mobila teamets uppdrag är att arbeta med elever som har hög skolfrånvaro med målsättning att eleverna ska ha full skolnärvaro.

Eftersom de arbetar med elever med väldigt hög skolfrånvaro så görs en orosanmälan i samband med att insatsen för en elev inleds.

Socialtjänsten sätter vid behov in familjebehandling under pågående utredning.

Denna samverkan innebär att skolan och socialtjänsten sätter in insatser samtidigt där Mobila teamet har fokus på eleven och socialtjänsten på hela familjen.

Efter medgivande kan skolan och socialtjänsten samverka med varandra under hela insatsen.

3 (5)

Mobila teamet har en gång i månaden uppföljningsmöten med chef Särskilt stöd grundskola och förste socialsekreterare på IFO.

Mobila teamet och familjebehandlarna har regelbundna möten kring ärendena.

Mobila teamet består av en två specialpedagoger och en fritidspedagog. Chef för verksamheten är chef särskilt stöd. Familjeteamet från socialtjänsten som stöttar upp elevens familj består av sex familjebehandlare. Chef är enhetschef IFO barn och unga.

Effekterna är goda, flera elever går varje år från total skolfrånvaro till full skolnärvaro.

Andra elevers närvaro ökar även om den inte är full.

I de ärenden där insatsen inte ger resultat bygger det oftast på stor psykisk ohälsa hos eleven där det krävs insatser från BUP.

I dagsläget är 14 elever/barn i insats. Den yngsta eleven går i åk 2 och den äldsta i åk 9.

2015/2016 gavs insats till 22 barn, 2016/2017 till 21 barn och för 2017/2018 är siffran 27 barn.

Samverkan IFO-elevhälsan

Regelbundna möten mellan skolsköterskor, kuratorer och socialsekreterare på IFO för att utveckla förebyggande arbete. Inga konkreta resultat ännu då initiativet precis startats upp.

Senaste årens förbättringsarbete med samverkan socialtjänst - skola

Under hösten 2016 gjorde enhetschef för IFO, barn och unga och enhetschef för elevhälsoteamet en undersökning bland medarbetare och rektorer om hur de upplever samarbetet mellan socialtjänst och skola. Medverkande var all personal på IFO barn och unga, elevhälsoteamets personal samt rektorerna i kommunen. De fick svara på en enkät om hur de ser på samarbetet mellan socialtjänst och skola; vad som fungerar bra och dåligt och om de har några förbättringsidéer.

Det som framkom vid undersökningen var att de allra flesta önskade ett ökat samarbete. Skolan upplevde socialtjänsten som en "stängd" verksamhet där det var svårt att få kontakt med handläggare och svårt att få igång ett samarbete. Socialtjänsten hade klagomål på skolpersonalens bemötande och önskade mer förståelse för varandras professioner.

Utifrån det som framkom gjordes en del insatser för att komma igång med en förbättrad samverkan:

- Socialsekreterare medverkar vid elevhälsoteam
- Socialsekreterare informerar skolpersonal om anmälningsplikt och om hur en barnavårdsutredning går till

Socialsekreterare medverkar vid elevhälsoteam

Socialsekreterare medverkar vid skolans elevhälsoteam på tre utvalda skolor en gång i månaden.

Korsbackaskolan är en högstadieskola för årskurs 7- 9 och har läsåret 2017/2018 cirka 530 elever. Tolvåkerskolan är en högstadieskola med 470 elever fördelade på årskurs 7-9.

Björkenässkolan är en fristående skola i Löddeköpinge med 380 elever. Här går barn och elever i förskoleklass upp till årskurs 9. Insatsen kommer alltså att beröra ca 1380 barn.

Syftet med socialsekreterarens medverkan är att skolpersonal ska kunna rådgöra med socialtjänsten och tidigt upptäcka barn och unga i behov av socialtjänstens insatser. Ett vidare

4 (5)

syfte är att skapa en god kontakt mellan verksamheterna och öka förståelsen för varandras professioner.

All personal på skolan har anmälningsskyldighet till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa. Det kan dock vara svårt för skolpersonal att bedöma om socialtjänstens tjänster kan behövas. Därför underlättar det att socialsekreterare frekvent besöker skolorna och deltar i elevhälsoarbetet.

Aktuella skolor är hittills nöjda med insatsen och ser positivt på det ökade samarbetet med socialtjänsten.

Socialsekreterare informerar skolpersonal om anmälningsplikt och om hur en barnavårdsutredning går till

Socialsekreterare IFO barn och unga har föreläst för all skol- och förskolepersonal om socialtjänstens utredningsprocess, eventuella insatser och om anmälningsskyldigheten. Syftet var att nå ut till skolorna med information om vad socialtjänsten gör då personal på skolorna uttryckt oro för att de inte kunnat se att deras anmälningar lett till några insatser/förbättringar för barnen. Vår gemensamma intention är att genomföra årliga uppsamlingstillfällen.

Föreläsningarna har lett till diskussioner inom skolan som i sin tur skapat rutiner kring att pedagogerna lyfter orosanmälningar på ett annat sätt med elevhälsan och känner sig "mer bekväma" i att skriva samt underteckna orosanmälningar.

Skol- och förskolepersonal gavs möjlighet att ställa frågor till socialsekreterare och behandlare under föreläsningen. Många frågor berörde vad socialtjänsten kan erbjuda för insatser och varför "inget händer" trots att de anmäler. Föreläsningarna bidrog till att skapa en förståelse för den lagstiftning som ligger till grund för socialtjänstens arbete med barn och unga och framför allt till att uppmana personal att fortsätta anmäla in sin oro. Bättre anmäla en gång för mycket än en gång för lite.

Insatsen berör samtliga inskrivna barn på Kävlings kommunens skolor (ca 4400) och förskolor (ca 1700).

Våra ambitioner

Vi har nu etablerat en väl fungerande samverkan mellan skola och socialtjänst med en samsyn kring vikten av tidiga insatser. Socialtjänsten kommer att vara samordnande för de insatser som planeras.

Barngrupper för barn med skilda föräldrar

Vi är på gång att starta upp två olika barngruppsverksamheter; "skilda världar" och CAP (Children are people too).

Syftet med att delta i en gruppverksamhet är att barnen tillsammans med gruppledare ska få möjlighet att:

- Träffa andra barn i liknande situation
- Dela upplevelser och erfarenheter med andra
- Sätta ord på egna behov och känslor
- Stärka sin självkänsla
- Känna framtidstro, det finns hjälp att få

Gruppverksamheten "skilda världar" ska verka stödande för barn vars föräldrar separerat/skilt sig och där barnet upplevt separationen som svårt. Genom att erbjuda detta stöd kan barnets

5 (5)

negativa/svåra upplevelse förebyggas och kan få dem att må bättre. Eftersom barn har en tendens att hålla känslor och tankar kring separationen för sig själv fungerar möjligheten att prata med andra.

Målgrupp: Barn vars föräldrar separerat/skilt sig och där barnet upplevt separationen som svårt. Riktas till barn i åldern 7 till 13 år och gruppen består vanligtvis av sex till åtta barn. Gruppen träffas en gång i veckan vid 10 tillfällen, 2 timmar/träff. Utgår från BRIS material "Mina föräldrar är skilda".

I nuläget köper vi insatsen från Lund vilket kostar ca 20 000 SEK per plats. På senare tid har det varit svårt att få platser då grupperna redan varit fulla. Detta är en förebyggande insats som vi hoppas kan leda till att familjen inte behöver ytterligare insatser från socialtjänsten.

Samma struktur som gäller för "Skilda världar" gäller även för CAP. Det svenska materialet heter "Att arbeta med barn i familjer med känslomässiga sjukdomar". Materialet tar även upp temat "våld". Denna grupp riktas till barn som lever i familjer med psykisk ohälsa och/eller missbruk.

Grupperna kommer att starta på våren 2019. Vi kommer att erbjuda mellan 12-16 barn platser. Vi ser även möjlighet att på sikt erbjuda fler grupper om behov finns.

Nätverksarbete

En annan ambition som är i planeringsstadiet är att förbättra samverkan i de individärenden där flera professioner är inblandade. Att utbilda nätverksledare som kan hålla i SIP-möten (särskild individuell planering mellan kommun och landsting) och andra nätverksmöten bidrar till att familjerna får snabbare hjälp från rätt instans, får tydligare och rätt information samt slipper bli slussade mellan de olika professionerna.

Modellen är enkel, de som är drabbade eller berörda av en besvärlig situation, samlas och diskuterar fram en lösning, ofta en handlingsplan. Nätverksmöten syftar till att samla och samordna de resurser som finns i en familj, dels personer från det privata nätverket men lika viktigt är att bjuda in eventuella yrkeshjälpare, t ex socialsekreterare, kurator, läkare skolpersonal.

För verksamheterna innebär välfungerande nätverksmöten mindre dubbelarbete, bättre samverkan och förståelse för varandras professioner samt snabbare hantering av ärenden.

För våra klienter innebär nätverksmötet större delaktighet och minsta möjliga inblandning av professionella.

I nuläget har vi två utbildade nätverksledare på individ- och familjeomsorgen som håller i nätverksmöten för de klienter som redan är aktuella där. En utveckling mot tidigare insatser är att utbilda fler nätverksledare, även inom skola och sjukvård, för att fånga upp barn/familjer/individer/grupper som är i riskzon men inte aktuella på IFO.

Exempelvis, med stöd av nätverksmetoden, skulle vi kunna samla föräldrar till barn/tonåringar i riskzon för att stötta dem till att bygga ett eget nätverk utan att de behöver bli aktuella hos individ- och familjeomsorgen.

§45

Dnr: BN 2018/85

Utredningsdirektiv – Förebyggande insatser

Beslut

Bildningsnämndens beslut

Bildningsnämnden tackar för rapporten och uppdrar förvaltningen att gå vidare med en djupare analys. Analysen ska redovisas till bildningsnämnden kvartal 3 2018.

Ärendebeskrivning

Bildningsnämnden lämnade i april ett utredningsdirektiv till socialtjänsten och till bildningsnämndens förvaltning med syfte att belysa vilka förebyggande samt tidiga insatser som finns idag och även belysa deras strukturer.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse: Utredningsdirektiv - Förebyggande insatser
- Utredningsdirektiv förebyggande insatser UNDERLAG
- Bildningsnämndens beslut § 28/2018: Utredningsdirektiv förebyggande insatser

Beslutet skickas till

För verkställighet

Sektorschef Arbete & Integration

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande